

מישגב • MISGAV
המכון לביטחון לאומי ולאסטרטגיה ציונית
THE INSTITUTE FOR NATIONAL SECURITY & ZIONIST STRATEGY

בין ערכים ומוסר לבין ביטחון ואסטרטגיה: ישראל על קרן הדילמה בנוגע לאופן פעולתה בסוריה

פרופ' קובי מיכאל ונועה לזימי

יולי 2025

עיקרי הדברים

הפעלת כוח תישאר מרכיב מרכזי במדיניות ישראל, בייחוד לשם אכיפת דרישות ביטחוניות חיוניות: שמירה על מרחב החיץ בגבול הצפון, שימור האזור שמדרום לדמשק כמפורז והבטחת ביטחונם של בני העדה הדרוזית, אך במקביל לכך יש לבסס מדיניות שמפעילה גם מנופי השפעה מדיניים. על ישראל לפעול לקידום לחץ מדיני על המשטר הסורי, באמצעות הידוק התיאום עם ארצות הברית וניצול השפעתן של בעלות בריתה האזוריות, ובראשן ערב הסעודית.

כל סיוע ישראלי לדרוזים צריך להיבחן במבחן שירותו את המאזן המושכל של יעדיה האסטרטגיים של ישראל, ובכללם מחויבותה המוסרית-ערכית-היסטורית לדרוזים אזרחי ישראל ולהגנת מיעוטים במרחב. הסיוע לדרוזים צריך להתקיים כשהוא דר בכפיפה אחת מתואמת עם אינטרסים ביטחוניים חיוניים כמו הבטחת מרחב פירוז אפקטיבי, בלימת טרור, החלשת ההשפעה האיראנית ויצירת מאזן כוחות מול תורכיה וקטר, לצד האינטרסים מול המשטר הסורי.

מבוא

ב-13 ביולי 2025 הגיעו לשיאן המהומות בעיר סווידא בהר הדרוזים בדרום סוריה, באזור המוגדר על ידי ישראל כאזור בעל חשיבות ביטחונית, שאומנם נמצא מחוץ למרחב החיץ שעליו השתלטה ישראל אך הוא בפירוש חלק ממה שישראל מגדירה כאזור מפורז הכרחי. המהומות הובילו לטבח בבני העדה הדרוזית בעיר סווידא, כאשר

מיליציות חמושות של שבטים בדואים סוניים במרחב, שגובו בהמשך על ידי ג'יהאדיסטים מצבאו הלא מאורגן וממושמע של אל-ג'ולאני, פשטו על העיר וטבחו בדרוזים המתגוררים בה. האירוע, שהחל מחטיפת צעיר דרוזי והתפתח לחטיפה של כמה בדואים על ידי הדרוזים, הפך במהרה ל[התנגשות אלימה](#) מאוד בין העדות ולמרחץ דמים.¹

שורשי הסכסוך נעוצים בימי המשטר העלאווי עוד מימי הנשיא אסד האב, אך שיאם בימי מלחמת האזרחים שפרצה בסוריה ונמשכה עד לקריסת משטר אסד הבן והשתלטות קואליציית הארגונים הג'יהאדיסטיים HTS בהנהגת אחמד א-שארע (אבו מוחמד אל-ג'ולאני). הדרוזים, שמכוח אמונתם הדתית והמסורת אינם רוצים במדינת לאום משלהם ומפגינים נאמנות מוחלטת למשטר בכל מדינה שבה הם חיים במרחב (סוריה, לבנון, ירדן וישראל), נהגו כך גם בסוריה, שבה מתגורר הקיבוץ הדרוזי הגדול ביותר במזרח התיכון. רבים מבני העדה שירתו בצבא ובמנגנוני הביטחון הסוריים, וחלקם בתפקידים בכירים ובדרגות בכירות. לפיכך הם מזוהים כחלק ממשטר אסד העלאווי השנוא, שנהג ביד קשה ואכזרית ברוב הסוני ובכללו השבטים הבדואים בדרום סוריה.

אל-ג'ולאני, שהוביל את ההשתלטות על סוריה והפך לנשיא המדינה, נשען על [קואליציית](#) ארגונים ג'יהאדיסטיים שעזרו לו גם כ-3,000 תומכים שאינם סורים והגיעו לסוריה כתומכי דאע"ש, אל-קאעידה ודומיהם, שמתגבשת, מאז ההשתלטות על סוריה, לצבא המבקש להיכנס לנעלי הצבא הסורי שפורק ולהפוך לצבא הלאומי של סוריה החדשה. בשלב זה מדובר עדיין בערב רב של ארגונים ולוחמים לא-סדירים שרובם מונעים על ידי אידאולוגיה ג'יהאדיסטית נוקשה ואלימה וטרם השתחררו מדפוסי הפעולה שהכירו בדאע"ש, אל-קאעידה, ג'בהת אל-נוצרא וארגונים ג'יהאדיסטיים קיצוניים אחרים. אל-ג'ולאני, שמכריז על רצונו באיחוד סוריה על כל עדותיה, משקיע מאמץ רב ביצירת [המונופול](#) המדינתי על האלימות והנשק ופועל לפירוק המיליציות החמושות כולן, ובכללן הכורדית והדרוזית. הצלחתו מוגבלת ביותר,

¹ הנייר נכתב על בסיס תובנות שעלו בפורום חוקרים של המכון. המחברים מבקשים להודות לחוקרי המכון שתרמו לגיבוש המסמך.

ונדמה שזו מומשה רק בנוגע למיליציה העלאווית וספק אם גם במקרה זה הצליח לפרקה באופן מוחלט.

הקשיים שבהם נתקל אל-ג'ולאני בפירוק המיליציות החמושות נובעים מחוסר אמון עמוק של המיעוטים הדרוזי והכורדי כלפי המשטר החדש וחששם העמוק מפני מעשי טבח של צבא סוריה החדש, שאינו אלא ערב רב של ג'יהאדיסטים אידאולוגיים הרואים בדרוזים, בעלאווים וכנראה גם בכורדים כופרים שיש להשמידם. סביר להניח שאל-ג'ולאני הניח לשבטים הבדואים לתקוף את הדרוזים כדי שאלו ישוועו לסיועו, או אז ישגר את "צבאו" לצורך הגנה על הדרוזים במחיר התפרקותם ממשקם. בהנחה שזו הייתה כוונתו, ושלא כיוון מראש לטבוח בדרוזים כמצווה ג'יהאדיסטית, והרי טרם ברור האם העובדה שסיפר את זקנו בקפידה והחליף את הגלביה בחליפה אכן מרחיקה אותו מעברו ומאמונותיו הג'יהאדיסטיות, הרי שבמבחן התוצאה הוא כשל ומצא את עצמו במצב מביך ואפילו מסוכן בשל התגובה הישראלית, שאותה לא צפה מכיוון שהעריך שהגיע להבנה עם ישראל בהידברות מוקדמת לאירוע.

ישראל מצאה את עצמה בפני מצב שאל האזור שאותו הגדירה כאזור מפורז חדרו כוחות צבא סוריים ושתושביו הדרוזים נטבחים באכזריות, מה שעורר זעם רב בקרב הקהילה הדרוזית בישראל ודרישה להתערבות ישראלית מיידית לצורך הצלת אחיהם. הזעם של הקהילה הדרוזית תורגם גם להפרות חוק וסדר [בהפגנות](#) אלימות של חסימת צירים ראשיים והבערת צמיגים, וחמור מזה – בפריצת הגבול בין ישראל לסוריה וחצייה לסוריה לצורך סיוע לאחיהם, מה שעלול היה להסתיים באסון של פגיעה בהם או חטיפתם ומעמיד את ישראל בפני אירוע חמור בעל משמעויות אסטרטגיות מרחיקות לכת.

עצם ההגעה של כוחות צבא סורי למרחב, למרות הבנות שנדמה היה לישראל שהיו לה עם המשטר הסורי, פורשו על ידי ישראל כשחיקת ההרתעה כלפי המשטר הסורי וכסיכון ביטחוני המחייב מענה. ישראל גם לא יכולה הייתה להישאר אדישה למראה [הזוועות](#) שהתחוללו בסווידא וללחץ שהופעל עליה על ידי הקהילה הדרוזית ולכן בחרה לפעול צבאית הן במרחב סווידא והן באיתות ברור, אלים ובוטה כלפי המשטר בהפצצת משרד ההגנה והמטכ"ל בסמוך לארמון הנשיאות בלב דמשק. התגובה הישראלית העמידה את המשטר הסורי במבוכה גדולה וערערה את יציבותו. היא אף

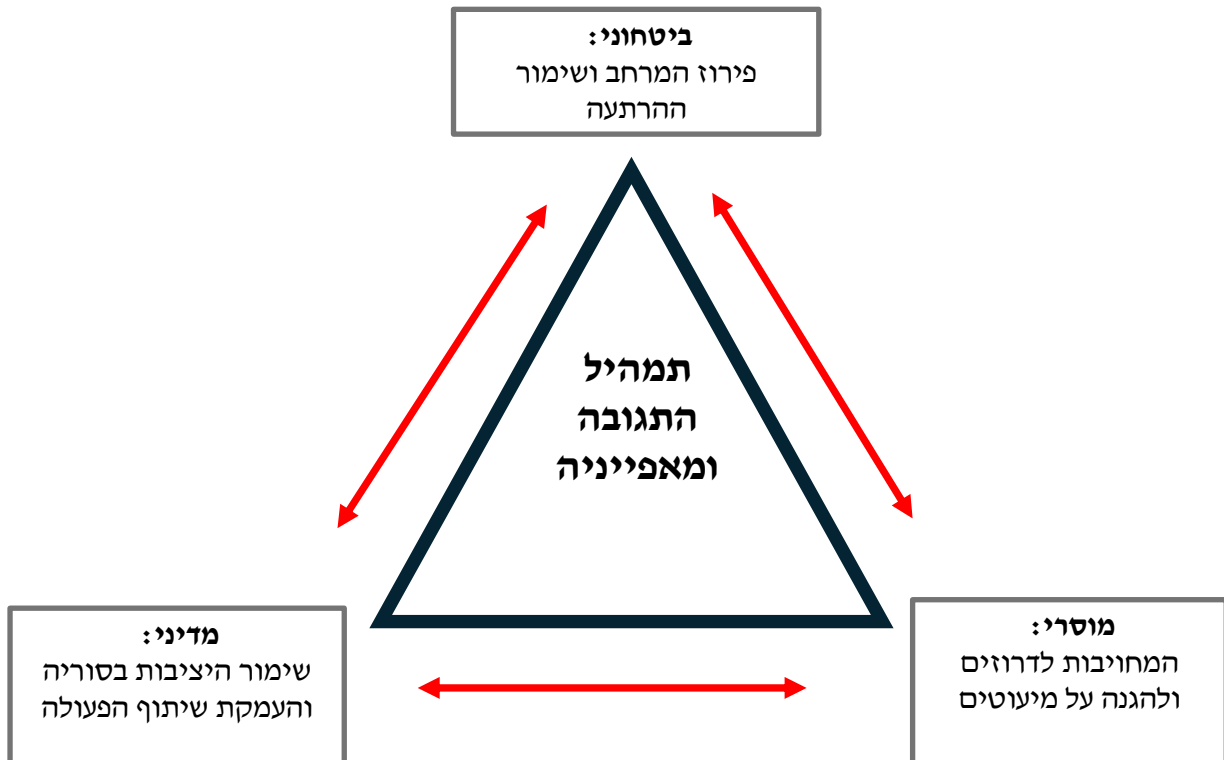
הסבה אי-נוחות רבה לממשל האמריקאי, שראה בתגובה הישראלית פגיעה במאמציו לביסוס וייצוב המשטר הסורי, קידום ההבנות הביטחוניות בינו לבין ישראל והכנת התשתית לצירוף סוריה להסכמי אברהם.

התגובה הישראלית משקפת את הדילמה האסטרטגית שאליה נקלעה ישראלית בשדה המוקשים הסורי, ומחייבת את ישראל לכייל מחדש את המצפן האסטרטגי בנוגע לסוריה באופן שיאפשר לה להתמודד עם מטרותיה השונות במרחב, על המתחים והניגודים שביניהם. במסמך זה נבקש לעמוד על מאפייני הדילמה האסטרטגית של ישראל בנוגע לסוריה, להציג כמה שאלות המחייבות בירור, למפות את האינטרסים של השחקנים המעורבים ולהמליץ על הגיונות ועקרונות מנחים לפעולה.

הדילמה האסטרטגית של ישראל בסוריה

הדילמה האסטרטגית של ישראל בסוריה נגזרת ממתחים בין אינטרסים ומחויבויות בשלושה ממדים: הממד הביטחוני – האינטרס הישראלי להבטיח פירוז אפקטיבי של המרחב הביטחוני (מרחב החיץ על בסיס הסכם ההפרדה של 1974 ומעבר לו), כפי שהגדירה ישראל לאחר נפילת משטר אסד ובעקבות הנסיבות וההתפתחויות, ומניעת התארגנות של ארגונים ג'יהאדיסטיים וסיכול כל כוונה שלהם לפגוע בישראל ולאיים על ביטחונה; המחויבות הערכית-מוסרית וההיסטורית כלפי המיעוט הדרוזי בישראל והציווי היהודי להגנת מיעוטים נרדפים הנתונים בסכנת השמדה, ובעיקר כשמדובר בקרבה כזאת לישראל ובמיעוט הדרוזי בסוריה; והאינטרס המדיני לשמירת סוריה יציבה והכשרת התנאים לצירופה להסכמי אברהם, או לכל הפחות לגיבוש הבנות ארוכות טווח עימה, ברוח חזון הנשיא טראמפ.

משולש הדילמה הישראלית בסוריה

בבסיס הדילמה ניצבות שאלות יסוד המחייבות את ישראל לבחינה מעמיקה ולהתייחסות ישירה. שאלות אלו נפרשות לאורך שלושה צירי מתחים מרכזיים: ערכי-ביטחוני, ערכי-מדיני, ומדיני-ביטחוני.

הציר **הערכי-ביטחוני** משקף את המתח שבין מחויבותה הערכית של ישראל כלפי העדה הדרוזית, מחויבות היסטורית, לאומית ומוסרית, למניעת פגיעה חמורה במיעוטים ולמניעת זוועות דוגמת רצח עם, לבין החשש מהיגררות להסתבכות ביטחונית במלחמת אזרחים רב-עדתית. זאת בייחוד לנוכח לחצים אפשריים מצד הקהילה הדרוזית בישראל לפעול צבאית להגנת קרוביה שמעבר לגבול, גם אם הדבר כרוך, לפחות לשיטתם של חלק מהדרוזים בישראל, בהפעלת כוח צבאי רציני יותר עד כדי כיבוש השטח וחיבורו לישראל, או אפשרור אוטונומיה דרוזית בנוכחות מומחים ומדריכים ישראלים מנוסים מקרב העדה הדרוזית בישראל.

מצד אחד, יש הטוענים כי הדרוזים הם בעלי ברית נאמנים, וכי קיימת אחריות מוסרית להגן על קרוביהם בסווידא, בייחוד נוכח האיומים הממשיים לחייהם. אף על פי שבעבר הפגינו התושבים הדרוזים בגולן עוינות כלפי השלטון הישראלי, כיום הקהילה הדרוזית

היא סמל להשתלבות בחברה, וטובי בניה משרתים בצבא ובמנגנוני המודיעין והביטחון, כולל בקצונה הבכירה, ומקריבים את חייהם למען ביטחון מדינת ישראל, שבה הם מכירים ואותה הם מקבלים כמדינת הלאום של העם היהודי. מצד שני, גוברת הקריאה להבחין בין אזרחי ישראל לאחריות רחבה יותר וחוצת גבולות כלפי מיעוטים במזרח התיכון, ולשלול את הרעיון שישראל צריכה למלא תפקיד של "שוטר מוסרי" במרחבים שבאופן מובן עוינים לה, כאשר בעצם ההתערבות עלולה ישראל למצוא את עצמה נגררת למלחמת אזרחים ומתבוססת בה.

בכל הנוגע למיעוט הדרוזי בסוריה, ראוי להוסיף נתון המעצים את המורכבות של מהלכיה של ישראל בזירה הסורית: מדובר במיעוט שאינו מונוליטי בעמדותיו כלפי ישראל, מעורבותה והמשטר הסורי. בקרב הדרוזים פועלים שלושה [מנהיגים](#) מרכזיים וכמה מיליציות. חיכמת אלהיג'רי מוביל את הקו ה**תומך** בקשר עם ישראל ובהתערבותה באזור, ואילו שני האחרים, יוסף ג'רבוע וחמוד אל-חנאווי, [מתנגדים](#) לכך, ותומכים דווקא בהתערבות למשטר הסורי ובחתימה לפיוס עימו.

השאלות העיקריות בהקשר זה הן:

1. האם קיימת חובה מוסרית לפעול למען הדרוזים בסוריה בשל קשריהם ההיסטוריים, המשפחתיים והחברתיים עם הדרוזים בישראל? מה גבולות המחויבות של ישראל כלפי בני מיעוטים שאינם אזרחיה?
2. האם בשם המחויבות לעדה הדרוזית בישראל מדינת ישראל צריכה לאפשר לאזרחים דרוזים לפעול בניגוד לחוק בשטח מדינת ישראל ומחוץ למדינת ישראל תוך סיכון אינטרסים חיוניים שלה, והסתבכות במקרה של חטיפת אזרחים דרוזים שחצו את הגבול?
3. באילו דרכים נכון לישראל לפעול כדי להגן על הדרוזים בסוריה ובה בעת להימנע מגלישה למעורבות ישירה במלחמת שבטים או אזרחים?
4. האם תמונת המציאות בקרב העדה הדרוזית בנוגע למעורבות או התערבות ישראלית אכן ברורה לישראל? מה המשמעות של הסיעתיות והפיצול בקרב בני העדה הדרוזית בסוריה ומהות חילוקי הדעות שבין המנהיגים השונים?

הציר **הערכי-מדיני** נוגע למתח שבין הצורך לפעול למען הגנה על חיי בני העדה הדרוזית בשטח סוריה לבין שמירה על עקרון הריבונות של סוריה והזהירות מפני פגיעה בלגיטימציה של המשטר החדש וביציבותו, ובהבנות ההולכות ומתגבשות מולו. פעולה חריפה מצד ישראל עלולה להביך את המשטר הסורי, לערער את יציבותו, ולפגוע באיכות התיאום והאינטרסים המשותפים עימו.

למרות הרגיעה היחסית לאחר הפסקת האש, ישראל אינה יכולה להניח כי העימותים לא יתחדשו. מצב זה מחייבה להיערך לאפשרות של חידוש הלחימה ולקבוע קווים ברורים לפעולתה – הן בנוגע למדיניותה כלפי המשטר הסורי והן בנוגע להיקף ולצורת הסיוע לאוכלוסייה הדרוזית. האפשרויות נעות בין פעולות הומניטריות בלבד (כגון הצנחת סיוע) לבין אמצעים צבאיים הולכים ומחריפים – העברת חימושים, תקיפות אוויריות, ואף כניסה קרקעית. לכל אחת מהאפשרויות הללו תג מחיר אסטרטגי, ובחלק מהמקרים גם משמעויות או תוצאות העלולות לפגוע ביציבות האזורית – בעיקר אם יתפרשו כהתערבות ישירה נגד המשטר הסורי.

השאלות העיקריות בהקשר זה הן:

1. מהם גבולות ההתערבות הישראלית הראויה בסוריה, כך שתגן על האוכלוסייה הדרוזית מבלי להיתפס כפעולה ישירה נגד המשטר הסורי ותאפשר לישראל להמשיך ולשמר את ערוצי ההידברות והתיאום מול המשטר הסורי?
2. כיצד צריכה ישראל לפעול על מנת להבטיח את התיאום המיטבי עם הממשל האמריקאי ואת קבלת גיבוי לשימור ההרתעה וההגנה על המיעוט הדרוזי?
3. איזה סוג סיוע – הומניטרי, לוגיסטי או צבאי – יבטא מחויבות מוסרית למיעוט הדרוזי מבלי להוביל לערעור יציבות המשטר הסורי?
4. האם תגובה צבאית חריפה תייצר את ההרתעה הרצויה מול משטר אל-ג'ולאני וכוחות העוינים את הדרוזים ותמנע פגיעות עתידיות בהם, או לחילופין תוביל להסלמה ולהחרפת האלימות כלפיהם?
5. כיצד ניתן לסלק גורמים ג'יהאדיסטיים מאזורים אזרחיים צפופים מבלי להיגרר להתערבות קרקעית ממושכת ומסכנת יציבות?

הציר **המדיני-ביטחוני** מתמקד במתח שבין האינטרס הישראלי לשמר את יכולת ההרתעה ולפעול עצמאית לפירוז המרחב (כולל מעבר לאזור החיץ שבו מתקיימת נוכחות צבאית), לבין האינטרס לאפשר למשטר הסורי להפעיל ריבונות אפקטיבית, לקחת אחריות ביטחונית, ולהוביל מהלכים יזומים לפירוק מיליציות חמושות ולנטרול איומים הנשקפים לישראל מהמרחב.

ישראל מזהה צורך ביטחוני ברור בקביעת אזור מפורז ממערכות נשק כבד של המשטר לפחות במחוז דרעא, כדי למנוע איום ישיר על גבולה הצפוני. עם זאת, פינוי גורמים ג'יהאדיסטיים חמושים הפזורים באזורים אזרחיים מאוכלסים במיליוני תושבים מחייב התערבות קרקעית ממושכת, דבר שישראל מבקשת להימנע ממנו לנוכח מגבלות משאבים וחזיתות עדיפות אחרות, כמו גם בשל רצונה למנוע פגיעה ביציבות המשטר הסורי ככל שניתן, וכל עוד הוא נצמד להתחייבויותיו.

בהקשר זה עולה גם השאלה עד כמה חיוני עבור ישראל לפגוע בסמלי שלטון להשגת המטרה של פירוז השטח. האם פגיעה זו עלולה להצטייר כהתערבות לא מידתית שעלולה להרחיק את ישראל מהגעה להסכמות עם המשטר הסורי להרגעת הגבול ובהתאם לחזון טראמפ, ולהגביר את המתח ביחסי ישראל עם הממשל האמריקאי? במילים אחרות, עוצמת התגובה הישראלית עשויה להיות מנוף לקידום ההסכמים – או מכשול בפניהם. מה גם שלא ברור האם השימוש בכוח עצים והדימוי של "פתיל קצר" ייצרו את ההרתעה הרצויה מול מנהיגים ערביים אחרים במרחב שעלולים לפרשה כמהלך ישראלי מאיים להשגת הגמוניה.

השאלות העיקריות בהקשר זה הן:

1. האם ההגנה על האוכלוסייה הדרוזית במרחב, באמצעות הפעלת כוח צבאי, הכרחית לפירוז ולסיכול התארגנויות ג'יהאדיסטיות עוינות?
2. האם נכון לישראל לפגוע בסמלי שלטון כדפוס פעולה שנועד להרתיע את המשטר הסורי מפני הפרת פירוז המרחב מדרום לדמשק?
3. האם תקיפות כאלה מותחות את גבול ההרתעה הישראלית באופן המשפיע לרעה על יחסי ישראל ומדינות ערביות במרחב בשל רתיעה בקרב מנהיגים ערבים באזור מהתנהלות ישראלית חסרת רסן ("בעל הבית השתגע") ומהשפעתה על יציבות מדינותיהם?

4. עד כמה תסבול וושינגטון פעולה ישראלית מתמשכת ואינטנסיבית בדרום סוריה, והאם היא תתמוך בכך כקו מדיניות יציב, או תראה בכך מהלך העלול לשבש את מאמציה באזור?

אם כן, הדילמה האסטרטגית של ישראל בסוריה מתמקדת במתח שבין המחויבות להגנה על הדרוזים ושימור האזור המפורז מחד גיסא, לבין האינטרסים המשותפים עם המשטר הסורי והחשיבות שבהסדרת היחסים בשלב ראשון ובהכנסת סוריה להסכמי אברהם בשלב מאוחר יותר, מאידך גיסא. כדי לא לחזור על מקרים קודמים כמו הפקרת אנשי צד"ל בדרום לבנון, נדרש לנסח מדיניות ברורה שאינה מושתתת על רגש או על היסטוריה בלבד, אלא על אינטרסים ברורים ומוגדרים ועל מגבלות יכולת ההתערבות ותוחלתה האסטרטגית. משכך, שאלת המידתיות בהתערבות הצבאית הישראלית מתנקזת לעצם הפעלת כוח צבאי נגד מטרות משטר, עוצמת הפעלת הכוח ואופן ניהול המערכה המדינית לצד הצבאית, קרי, שימור ערוצי התיאום וההידברות במקביל לשימור ההרתעה באמצעות הפעלת כוח.

הפעולה הישראלית – סיבות, מהות ומשמעויות

על פי [הצהרת](#) ראש הממשלה, נקבעו שני קווי פעולה מרכזיים בזירה הסורית הנשענים על שני ציוויים, הביטחוני והמוסרי-ערכי: האחד הוא פירוז המרחב דרומית לדמשק, מהגולן ועד אזור הר הדרוזים, והשני הוא הגנה על הדרוזים מפני מתקפות של כוחות סוניים עוינים בסביבתם. המשטר בדמשק הפר את ההבנות שגובשו עימו בנוגע לשני הנושאים הללו בכך ששלח צבא דרומית לדמשק, לתוך האזור שצריך להיות מפורז, וכוחותיו החלו לטבוח בתושבים הדרוזים. בתגובה לאירועים הונחה חיל האוויר הישראלי לתקוף את הפורעים, ובכלל זה את הרכבים הקרביים המשוריינים ואת הנשק הכבד שהובא לזירה. יעד נוסף היה תקיפה של סמלי שלטון כמו משרד הביטחון בדמשק וארמון הנשיאות.

התגובה הישראלית מחזקת את אמינותה של ישראל הן כמי שמגינה על בעלי בריתה והן כמי שמשמרת ומתקפת את הרתעתה ומקיימת שליטה צבאית אפקטיבית במרחב, שהוגדר על ידה כמרחב מפורז, ומקפידה לשמר חופש פעולה מבצעי רחב. בה בעת, לישראל אינטרס חיוני לשמר את ערוצי הקשר, ההידברות והתיאום מול המשטר הסורי ובתיאום הדוק עם הממשל האמריקאי וג'יבווי. ערוצי התיאום הללו

חשובים מאוד כדי להבטיח את האינטרסים הביטחוניים החיוניים של ישראל ולהנחת היסודות להרחבת שיתופי הפעולה עם המשטר הסורי לעתיד לבוא.

כל אלו מתקיימים בצל אי-בהירות בנוגע לטיבו ולטבעו של מנהיג סוריה, ובנוגע לשאלה לאן פניו של המשטר. עברו הג'יהאדיסטי של אל-ג'ולאני מעיב על הביטחון בנוגע לשינוי האמיתי שחל בו ובגישתו, ומעשים כדוגמת אלו שהתרחשו בסווידא מערערים עוד יותר את הביטחון בנוגע למהות השינוי שחל, אם בכלל. במבחן התוצאה, המהלך הצבאי האלים של פגיעה בסמלי שלטון נראה כוחני ומוגזם מדי, וככזה שעלול לפגוע באינטרסים הישראליים בנוגע ליציבות המשטר הסורי ולביסוס ערוצי ההידברות והתיאום מולו לצורך הבטחת האינטרסים הישראליים הביטחוניים, והיה בו כדי להכעיס גם את הממשל האמריקאי, שפירש את המהלך כסיכון ואפילו כפגיעה במאמציו לייצוב המשטר הסורי ולהידוק התיאום שלו עם ישראל.

מאיך גיסא, הפעולה הצבאית תרמה להרתעה הישראלית כלפי המשטר הסורי ויש בה כדי לשרת את מעמדה של ישראל ודימויה ב"שכונה האלימה". התגובה הישראלית הדגישה את המסר שישראל תקפיד על משמר האינטרסים הביטחוניים החיוניים שלה, תעמוד לצד בעלי בריתה ולא תהסס להגן עליהם, לא תעלים עין מהפרות המשטר ותגבה על כך מחיר כבד. התגובה אומנם מעוררת חוסר נוחות ואפילו ביקורת בקרב מדינות ערביות במרחב, המביעות חשש מפני אגרסיביות ישראלית שהפכה לדרך הפעולה המועדפת ושיש בה כדי להעיד על כוונות ישראליות למימוש הגמוניה במרחב, כזו המאיימת על מעמדן ועל יוקרתן של אותן מדינות, ויש אף מבין המבקרים שטוענים שמדובר בסיכון ביטחוני או איום שישראל משיתה על מדינותיהן בהתנהגותה זו. אף שניתן להצדיק תגובה בלתי מידתית כניסיון להטיל מורא על המשטר הסורי ולמנוע את הישנות הפגיעות בדרוזים, יש לבחון האם תגובה כזו תשרת גם בעתיד את האינטרסים של ישראל. בייחוד נכון הדבר אם ההתפתחויות באזור יובילו, או אף ידחקו, את ישראל לשקול הסכמות מסוימות מול הסורים.

האינטרסים של השחקנים המעורבים

בזירה הסורית ניכרת מעורבותם הפעילה של שחקנים שונים, החל ממדינות וכלה במיליציות וקבוצות עדתיות, הפועלים בזירות גליויות וסמויות כאחת. מדובר במארג מורכב של אינטרסים חופפים ולעיתים סותרים – ביטחוניים, מדיניים, כלכליים

ואידאולוגיים – המשפיעים על דפוסי הפעולה של כלל השחקנים. בפרק זה ננסה למפות את מארג האינטרסים של השחקנים העיקריים, להבין את מניעיהם של הגורמים המרכזיים הפועלים בו, ולבחון כיצד אינטרסים אלו משפיעים על מרחב הפעולה הישראלי.

ישראל

האינטרס הביטחוני המרכזי והברור ביותר של ישראל בזירה הסורית הדרומית הוא להבטיח פירוז אפקטיבי של כל המרחב שמדרום לדמשק ולמנוע כל נוכחות או התבססות של ארגוני טרור, בין אם הם פועלים בחסות איראנית (שיעית) ובין אם מדובר בג'יהאדיסטים סוניים. דרום מזרח סוריה מהווה צומת גאו-אסטרטגי רגיש לגבול הישראלי, וכל החמרה ביציבות בו עלולה לאיים ישירות על יישובי רמת הגולן.

תמיכה בדרוזים, הנחשבים לבלתי עוינים כלפי ישראל, תורמת ליצירת חיץ בין ישראל לבין גורמי טרור – בין אם מדובר במיליציות שיעיות הנתמכות בידי איראן ובין אם בג'יהאדיסטים סוניים הנתמכים על ידי המשטר, ו/או נהנים מגיבוי של תורכיה וקטר. סיוע לדרוזים מעכב או אף מונע חדירה של כוחות עוינים לאזורים סמוכים לגבול עם רמת הגולן.

לצד זאת, חשוב לזכור שלישראל ולמשטר הסורי אינטרסים אסטרטגיים משותפים בדגש על הרחקת איראן מהמרחב והחלשתה, מניעת נוכחות ופעילות של חיזבאללה וניתוק מקורות ההספקה שלו דרך סוריה, ומניעת התארגנות ופעולה של ארגוני טרור פלסטיניים בשטח סוריה וממנו. כל אלה, לצד החשיבות שיש בהרחבת שיתופי הפעולה עם סוריה והכנת התשתית להצטרפותה להסכמי אברהם וכרכיב חשוב בעיצוב הארכיטקטורה האזורית החדשה.

מעבר לאיום האיראני, ישראל רואה חשיבות באיזון מול ציר אזורי נוסף: הציר התורכי-קטרי. בלימת חדירתם של גורמים אלו למרחב הסורי, בעיקר דרך תמיכה בארגונים סוניים פונדמנטליסטיים, היא חלק מתפיסת הביטחון הכוללת של ישראל. מטרה זו מתחדדת לנוכח דבקותם של תורכיה וקטר באידאולוגיית תנועת "האחים המוסלמים", [תמיכתם](#) המקיפה בחמאס, וכן ניסיונותיהן, כל אחת בדרכה ובכלים האופייניים לה, לבזד את ישראל מדינית, ולהרע את יציבתה באזור. פעולה זו גם עשויה לקדם חיבורים

אסטרטגיים עם הציר הסוני המתון בראשות ערב הסעודית, שמבקש להחליש את השפעתן של תורכיה וקטר באזור.

בדילמה שבין הישג דיפלומטי בדמות הסכם ריק מתוכן מול סוריה, לבין המשך אכיפה אפקטיבית של קוויה האדומים בסוריה, ללא הסכם – החלופה הרצויה היא ברורה. יחד עם זאת, יש להביא בחשבון כי ישראל אינה פועלת בחלל ריק, ונהנית מתיאום הדוק מול ארה"ב אשר מכוחו היא זוכה לגיבוי בשלל סוגיות קריטיות לביטחונה הלאומי. על מנת לשמר את היחסים הטובים והמשך התמיכה על פני חזיתות מרובות, הדבר עלול להיות כרוך בויתורים ישראליים, ובלבד שאלו לא יעמידו בסכנה את האינטרסים הביטחוניים הדחופים של ישראל.

המשטר הסורי

על פניו נראה שלא-ג'ולאני אין אינטרס להסלמה מסוג זה כל עוד לא מיצה את כל הסיוע שהמערב מוכן להרעיף עליו, וכשהוא בעיצומו של תהליך "התנחמות" שממס את המערב ומקרב אותו אליו. זמן קצר לאחר עלייתו לשלטון התחייב אל-ג'ולאני כי סוריה לא תשמש בסיס להתקפות נגד ישראל וארה"ב, תהיה מקום בטוח למיעוטים, ואף הצהיר כי הוא מעוניין בשלום עם ישראל. כחלק ממצג המתינות, לאחר התקיפות הישראליות הוא גינה את תוקפי המיעוט הדרוזי בסוידא, והתחייב לבוא עימם חשבון. כלפי חוץ נראה כי המשטר הסורי מנסה בכל מאודו להציג את התקיפות כהתפרעויות ספונטניות של חברי השבטים הבדואים בכפרים הסמוכים, ולא כדיכוי מכוון ומונחה מגבוה שנועד לצאת לפועל על ידי כוחות הביטחון של המשטר.

מאידך גיסא, ייתכן שהיה כאן מהלך מניפולטיבי שנועד לייצר אירוע שמזמין את השלטון המרכזי להתערב ולהרגיע, ואז לנצל הזדמנות ולפרק את הדרוזים מנשקם בחסות הסכם כלשהו, ושהמהלך הזה יצא מכלל שליטה. אין לשלול את האפשרות שאל-ג'ולאני היה מודע מראש לכיוון שהאירועים מתפתחים אליו, ואף הסכים להם בשתיקה, מתוך הערכה שיוכל להציג את עצמו בפני ישראל והמערב כמי שלא נטל בהם חלק יזום. ואכן, במהלך האירועים רבו העדויות על מעשי אלימות נפשעים על ידי לובשי מדים, ושכוחות המשטר סייעו לשבטים הבדואים בביצוע מעשי זוועה באוכלוסייה הדרוזית או העלימו מהם עין. לכך יש לצרף דיווחים על המשך ירי מצד כוחות הביטחון של אל-ג'ולאני גם שעות לאחר תחילתה של הפסקת האש. בין אם

מדובר באירוע שיצא מכלל שליטה ובין אם מדובר בכוונת מכוון, מבחינת ישראל התוצאה בעייתית מאוד.

הצבא הסורי

הכוח המרכזי מגיע מארגון HTS, שבראשו עומד אל-ג'ולאני, אך חלק ניכר ממנו כולל אלפי לוחמים זרים שהגיעו מאירופה, ממרכז אסיה ומהמזרח התיכון לאורך שנות המלחמה. רבים מהם [נטמעו](#) בקהילות בצפון-מערב סוריה, נישאו לנשים מקומיות והפכו לחלק בלתי נפרד מהמרקם החברתי והצבאי באזור. כדי להבטיח נאמנות אישית ולנטרל מוקדי כוח מקומיים שעלולים לאיים עליו מינה אל-ג'ולאני חלק מהלוחמים הזרים לתפקידי מפתח במשרד ההגנה ובמשמר הנשיאותי. לוחמים זרים אלה מזוהים עם אידאולוגיה ג'יהאדיסטית נוקשה ועם דפוסי התנהגות כנופייתיים ומיליציוניים אלימים ורצחניים במיוחד, ומחויבותם הראשונית והעיקרית היא לג'יהאד ולא בהכרח לסוריה או לצבאה. אלו מחלישים את יכולת השליטה המרכזית של המשטר/הצבא הסורי, ככל שיש לו רצון כזה.

ואכן, שילוב זה יצר מתחים פנימיים חריפים בצבא הסורי המתהווה ומתגבש מחדש. פלגים קיצוניים בקרב הזרים [מאשימים](#) את אל-ג'ולאני בבגידה באידאולוגיה האסלאמית, בכך שאינו מיישם את חוקי השריעה ואף משתף פעולה עם כוחות מערביים נגד אינטרסים אסלאמיים. ניכר כי משטר אל-ג'ולאני מנסה להכיל את המתחים על ידי הגבלת הנוכחות של הלוחמים הזרים, וכן על ידי שילובם בצבא הסדיר כדי לשפר את הפיקוח עליהם. אך ההתקדמות, ככל שישנה, איטית, והסיכון לחוסר יציבות פנימית נותר ממשי.

ארה"ב

מבחינת ארה"ב ניתנה לישראל הסכמה מסויגת להפעלת כוח צבאי, בשל החשש מפני הפגיעה במאמץ לקידום הסכם בין ישראל לסוריה והכנסתה למסגרת של הסכמי אברהם. גם אם יש להניח שישראל עדכנה מראש את הממשל האמריקאי, ספק אם דעתו של הממשל האמריקאי נוחה מהיקף התגובה הישראלית ועוצמתה.

בראית הממשל האמריקאי, סוריה היא רכיב משמעותי בארכיטקטורה האזורית החדשה שטראמפ מנסה לכוון. בצירופה למחנה המדינות הערביות המתונות והעלאתה על מסלול של הסכם מול ישראל, גם אם לא נורמליזציה מלאה, הממשל

סבור כי ניתן יהיה להביא לסדר אזורי חדש ויציב שיבטיח את החלשת הציר הרדיקלי איראן-סין-רוסיה, ובמקביל יחזק גורמים מתונים במזרח התיכון, שישלבו כוחות ליצירת ברית ביטחונית עמידה הטומנת בחובה גם הזדמנויות כלכליות רבות. כך יוכל הממשל לצמצם את נוכחותו במזרח התיכון ויתפנה למשימות דחופות יותר, בפרט התחרות מול סין.

בהתאם לכך, נראה כי התוכנית להפחתה הדרגתית של הכוחות האמריקניים בסוריה, שנוסחה על ידי הפנטגון לפני חודשים מספר, [החלה](#) בצעדיה הראשונים. כוחות אלו הוצבו בצפון מזרח סוריה וכן באזורים נוספים לפני למעלה מעשור ועבדו בשיתוף עם המיליציות הכורדיות לסיכול האיומים שנשקפו מצד ארגוני טרור, בראשם דאע"ש. בהיעדרם החלל שיתפנה צפוי להתמלא על ידי התורכים, שכבר הצהירו על נכונותם לתמוך ב"מאמצי ההגנה ומלחמה בטרור" של סוריה אם יתבקשו לכך. שר החוץ התורכי הגדיל לעשות [ואיים](#) כי צבא תורכיה ערוך להתערבות ישירה נגד מאמצי ישראל לכאורה לחלק את סוריה.

לא מן הנמנע כי בחזונו טראמפ מייעד לתורכיה תפקיד חשוב כגורם מייצב, מתוך הכרה באחיזתה העמוקה בסוריה כעובדה מוגמרת שיש לנצלה לתועלת האזור. בהקשר זה יש להבין את [אמירתו](#) של השליח של טראמפ לסוריה, תום ברק, שטען כי שיתוף הפעולה בין תורכיה לסוריה "אינו עניינה של וושינגטון".

התפיסה האמריקנית גורסת כי יש לחזק את המשטר הסורי ואת ריבונותו, וזאת על אף עברו הג'יהדיסטי, מתוך אמונה כי רק שלטון מרכזי חזק יוכל להבטיח שקט ויציבות לאורך זמן. מסיבה זו הסיר טראמפ את הסנקציות רבות-השנים מעל המשטר אף שאל-ג'ולאני טרם הוכיח כי אכן הותיר את ההיסטוריה הרצחנית שלו בעבר, ותוך התעלמות, מודעת או לא, משאיפותיו הנאו-עות'מאניות של ארדואן, הפועל במרץ להפוך את סוריה למדינת חסות תורכית ברוח האחים המוסלמים ובסיוע קטרי נדיב.

בהקשר זה חשוב לציין כי חרף הצהרות הממשל שעלולות להתפרש כמתן יד חופשית לתורכים לנהוג בסוריה כרצונם, במהלך כהונתו הראשונה של טראמפ הוכיח הנשיא כי הוא נכון לנקוט [צעדים](#) חריפים נגד תורכיה, שכללו בזמנם הטלת מכסים כבדים, עד כדי איום להשמדתה של הכלכלה התורכית, על מנת לרסן את הלוחמנות התורכית בסוריה. אמת, המצב כיום מורכב יותר, לנוכח התחוללותם של השינויים

הגאופוליטיים מרחיקי הלכת, והמוטיבציה האמריקנית לקידום האינטגרציה האזורית גם במחיר דומיננטיות תורכית מופרזת. ואולם, ניסיון העבר צריך לחדד עבור ישראל את הצורך בתיאום אפקטיבי מול האמריקנים בנוגע לשאיפות התורכיות ומשמעויותיהן בכל הנוגע ליציבות המרחב והארכיטקטורה האזורית החדשה במבחן האינטרסים האמריקאים והישראליים, ואת הצורך בנכונות אמריקנית להפעלת מנופי לחץ מגוונים מולה.

תורכיה

היחלשות המשטר הסורי והעמקת הפיצול והשסעים בסוריה יזמינו התערבות תורכית משמעותית יותר. לא מן הנמנע שתורכיה אפילו מעודדת התפתחויות מסוג זה, כדי להגיע למצב שהמשטר הסורי יבקש ממנה להרחיב ולבסס את נוכחותה הצבאית על אדמת סוריה. הרחבת נוכחות צבאית תורכית על אדמת סוריה היא סיכון ואתגר מורכב לישראל.

כזכור, המעורבות התורכית בסוריה החלה כבר במלחמת האזרחים ב-2011. במסווה של תמיכה בדמוקרטיזציה לעם הסורי (רובו סוני) ארדואן אימן, חימש ומימן קבוצות מורדים סוניות, בראשן הייאת תחריר א-שאם, הארגון שהוביל להפלת אסד בפיקודו של אל-ג'ולאני. בתמורה סייעו המורדים לארדואן להדוף את המיליציות הכורדיות, בייחוד ה-YPG, שאותה הוא רואה כשלוחה סייענית ומשתפת פעולה של המחתרת הכורדית – PKK – אויבתו המרה של תורכיה, הפועלת בתוך תורכיה. כשהמורדים לא היטיבו לספק את הסחורה יזם נשיא תורכיה מבצעים צבאיים בתוך סוריה על מנת להחליש את ארגוני הכורדים החמושים ולצמצם ככל הניתן את מרחב המחיה הכורדי בצפון מזרח סוריה, הרחק ככל הניתן מהגבול עם תורכיה.

כעת, לאחר הפלת אסד, סוריה מוכת האסון מאפשרת לתורכים להרחיב את דריסת הרגל שהם מציגים כמאמץ לשיקום המדינה, לחיזוק הריבונות הסורית ולקידום אחדותה הפוליטית. יחד עם קטר, שותפתה האסטרטגית, שתי המדינות משקיעות משאבים רבים בפרויקטים להקמת תחנות כוח ומתקני אנרגיה. עוד נמצאת בקנה יוזמה משותפת להנחת צינור גז מקטר שבמפרץ, דרך סוריה ועד תורכיה, יוזמה שאם תמומש תתחרה ביוזמה האמריקאית לנתב מעבר סחורות מהודו והמזרח דרך

המפרציות לירדן, ישראל ומשם לאירופה (IMEC), וכן עם יוזמת [EastMed](#) להעברת גז טבעי ממזרח הים התיכון לאירופה דרך ישראל, קפריסין ויוון.

הצורך הנואש של המשטר הסורי החדש בתמיכה כלכלית תורם להידוק התלות בתורכים. בהתאם לכך, מאז עלייתו של אל-ג'ולאני לשלטון נחתמו שורה של הסכמים עם אנקרה להקמת כוחות משטרה, הרכבת צבא ובניית בסיסים, ואף הסכמים לתיחום גבולות ימיים. בחזונו ארדואן רואה את סוריה המשוקמת, שאליה יוכל להחזיר למעלה מ-3.5 מיליון פליטים סורים שנמלטו במהלך מלחמת האזרחים לארצו ומהווים מקור לתסיסה פנימית.

על כך יש להוסיף את הממד הדתי-אידאולוגי של המעורבות התורכית בזירה הסורית. בניגוד לרוסים, בעיני התורכים סוריה איננה טריטוריה מרוחקת שכל תכליתה היא הענקת גישה לים התיכון. עד סוף מלחמת העולם הראשונה נשלטה סוריה על ידי האימפריה הע'ותמנית במשך כ-400 שנה, כך שסילוק האיראנים מהזירה מהווה עבור תורכיה מעין סגירת מעגל אשר במהותה היא ניצחון כביר במאבק הסוני-שיעי. אם כן, בראייה התורכית, לאנקרה נפתח חלון הזדמנויות להחזיר עטרה ליושנה ולהשיב את תפארתה של האימפריה, בגרסה מעודכנת שבה סוריה הופכת למדינת חסות תורכית וארדואן ניצב במרכז – בתור הסולטן החדש.

לכאורה, לתורכים יש אינטרס משותף עם ישראל שבכוחו להזמין שיתוף פעולה, והוא החלשת איראן ומניעת שיקום יכולותיה וצבירת השפעתה בזירה הסורית באמצעות שימור האחדות הטריטוריאלית של סוריה ויציבות משטרה. במצב אידיאלי סוריה יכולה להפוך מחוליה מקשרת במסדרון השיעי לחוליה מפרידה, מעין מרחב חיץ סוני, שיסכל את השאיפות האיראניות להתעצמות מחודשת דרכה. ברם, הגישה הלוחמנית של תורכיה כלפי ישראל, שרק הלכה והקצינה לאחר ה-7 באוקטובר, לא רק ברטוריקה אלא גם במעשה, מקשה בשלב זה, ולמרות [שלושה](#) מפגשים שכבר התקיימו בין הצדדים בבאקו שבאזרבייג'ן, על הגעה להבנות. מה גם שהפרעות בדרוזים הסורים טרפו במידה מה את הקלפים של הסכם עתידי, שכן המשטר הסורי התגלה כחסר יכולת לכופף את מרותו על הכנופיות הג'יהאדיסטיות במקרה הטוב, ו/או כזה שמכווין באמצעות כוחות הביטחון שברשותו טרור רצחני נגד מיעוטים – בתחילה העלאוויים וכעת הדרוזים – במקרה הרע.

בהתאם לגישתם העקרונית השוללת נורמליזציה עם ישראל, מחשש שהדבר ילכין את תדמיתה של ישראל ויהפוך אותה לשחקנית לגיטימית בסדר האזורי, התורכים יעדיפו לראות את סוריה נשארת מחוץ להסכמים עם ישראל, וכתוצאה מכך מחוץ למחנה המתגבש בין ישראל למדינות ערב המתונות. ארדואן אומנם נתן לאחרונה את ברכתו לקידום הבנות בין המשטר הסורי לישראל, אך את הסכמתו זו ניתן להבין כמהלך תומך ליצירת מנגנון תיאום ביטחוני, בין תורכיה לישראל, לממניעת עימותים ותקריות (Deconflicting mechanism) בין הצדדים, הכולל גם קיום שיחות טכניות בין נציגי המדינות.

ערב הסעודית

על אף התנגדותה העקרונית של ערב הסעודית לעידוד התקוממויות עממיות ולהחלפת משטרים, ואי השלמתה עם ממשלות בראשות תנועות אסלאמיסטיות, שבהן היא רואה איום ממשי על היציבות הפנימית, הסעודים הבינו כי אם לא יפעלו מהר לצבור השפעה בסוריה של אל-ג'ולאני יקדימו אותם התורכים והקטרים בחתירתם להפוך את סוריה למרחב השפעה אסלאמיסטי קיצוני.

בהתאם לתפנית הדיפלומטית וחימום היחסים עם המשטר הסורי (תפנית שהחלה כבר בשלהי ימי משטר אסד), ריאד התבטאה נגד התערבות חיצונית מישראל באירועי סווידא. היא [הביעה](#) תמיכה בפעולות המשטר הסורי לייצוב המצב בעימות הדרוזי-בדואי, גינתה את ישראל, והפצירה בקהילה הבינלאומית לעמוד לצידה של דמשק.

המצב הנוכחי טומן בחובו הזדמנות לחיזוק מעמדה של ערב הסעודית בזירה הסורית, בין היתר באמצעות הרחבת מעורבותה בפרויקטים של תשתיות, נדל"ן, אנרגיה ואחרים, תוך צמצום ההשפעה התורכית. הדבר תלוי במידה רבה ביכולתה של ארה"ב לתעל את תהליך השיקום של סוריה לטובת ביסוס השפעה סונית פרו-מערבית בהובלת ערב הסעודית ושותפותיה האזוריות, תוך דחיקת השפעתם של גורמים תורכיים וקטריים.

אף שרוב הסנקציות האמריקניות נגד סוריה [הוסרו](#), בכוחה של ארה"ב לחדשן כדי לשמש תמריץ מרכזי עבור המשטר הסורי לעמוד בשורה של דרישות שיעמידו במבחן את מחויבותו בפועל למאבק בטרור ולהתנתקות מגורמים קיצוניים הכוללות אי מתן

מקלט לטרוריסטים, הגנה על מיעוטים, איסור על מינוים של לוחמים זרים לעמדות בכירות ועוד.

גם ערב הסעודית יכולה לפעול באופן דומה באמצעות התניית סיוע הומניטרי ופרויקטים כלכליים רחבי היקף מטעמה או הקפאתם. ערב הסעודית [השקיעה](#) מיליארדים בכלכלה הסורית החרבה, כולל התחייבות לכיסוי החוב של סוריה לקרן המטבע העולמי. בכנס השקעות שנערך בדמשק ביולי 2025 [הכריזה](#) ריאד על 47 עסקאות מתוכננות לשיקום סוריה בהיקף של כ-6 מיליארד דולר, הכוללות פרויקטים בתחומי הנדל"ן, התשתיות, האנרגיה, התקשורת, התעשייה והתיירות. ערב הסעודית תוכל להשהות או להקפיא את קידום ככל שיידרש, בהתאם להתנהלות דמשק ועמידתה בדרישות האמריקניות.

סיכום והמלצות למדיניות

הדילמה האסטרטגית של ישראל בסוריה נגזרת ממתחים בין אינטרסים ומחויבויות בשלושה ממדים: הביטחוני, המדיני והערכי. ישראל נדרשת לאיזון זהיר בין שמירה על נוכחות ביטחונית חיונית לבין קידום אינטרסים מדיניים ודיפלומטיים – כל זאת תוך מילוי מחויבותה המוסרית כלפי הקהילה הדרוזית. הנוכחות הצבאית של ישראל בסוריה חייבת להמשיך ולהישען על ההגנה של נכסים אסטרטגיים מובהקים, המעניקים לה יתרון ביטחוני במרחב. עם זאת, כל שיקול להרחבת הפעילות לשטחים נוספים או לפגיעה ביעדים אחרים חייב להיעשות בזהירות, מתוך ניתוח מושכל של הסיכונים והתועלות ובחינה מתמדת של הזדמנויות לשיתופי פעולה לייצוב והרגעת הזירה הסורית ושילובה בארכיטקטורה אזורית חדשה, זאת מבלי להפקיר נכסים ביטחוניים בתמורה להבטחות תאורטיות או הישגים זמניים. גם את הסיוע לאוכלוסייה הדרוזית בסוריה – את היקפו, אופיו ועצימותו – יש לשקול בראי האיזון הזה, תוך שיקול דעת מדיני וביטחוני שיבטיח את האינטרסים ארוכי הטווח של ישראל.

לצד חשיבותה של אכיפה צבאית ישירה בזירה הסורית – שהתבלטה במיוחד לאחר קריסת שלטונו של אסד וביתר שאת במעורבות הישראלית להגנה על הדרוזים – ישראל נדרשת, במבט קדימה, לאמץ גישה אסטרטגית רחבה ומשולבת להשגת יעדיה. הפעלת כוח תישאר מרכיב מרכזי במדיניותה, בייחוד לשם אכיפת דרישות ביטחוניות חיוניות: שמירה על מרחב החיץ בגבול הצפון, שימור האזור שמדרום

לדמשק כמפורז, והבטחת ביטחונם של בני העדה הדרוזית. אך במקביל לכך יש לבסס מדיניות שמפעילה גם מנופי השפעה מדיניים. על ישראל לפעול לקידום לחץ מדיני על המשטר הסורי, באמצעות הידוק התיאום עם ארצות הברית וניצול השפעתן של בעלות בריתה האזוריות ובראשן ערב הסעודית. חיזוק מעמדה של ערב הסעודית בזירה הסורית, תוך מינוף תרומתה הכלכלית והפוליטית למאמצי שיקום דמשק, עשוי לשמש מנוף לרתימת המשטר הסורי לעלייה על מסלול מתון יותר ולצמצום השפעתם של גורמים קיצוניים. נוכחותה ההולכת ומתחזקת של ריאד יכולה לאזן את ציר תורכיה-קטר המתהווה, הפועל לקידום אג'נדות רדיקליות ולעידוד כוחות מערערי יציבות הפועלים בניגוד לאינטרסים הביטחוניים של ישראל. בכך, התמיכה הסעודית, שתגובה בדרישות אמריקניות נוקבות כלפי המשטר, תוכל לשמש ככלי מדיני להשפעה על עיצוב הסדר האזורי העתידי ולהרחיב את בסיס האינטרסים לקידום נורמליזציה בין ישראל לערב הסעודית.

יש להבהיר כי המחויבות הישראלית כלפי הדרוזים אינה בלתי מוגבלת, ויש לסייג אותה הן כלפי פנים והן כלפי חוץ. כלפי פנים – יש לעצב מחדש את יחסי החברה הישראלית עם העדה הדרוזית, על בסיס עיקרון אזרחי ברור: הדרוזים הם אזרחים שווים במדינת ישראל, הנהנים מאותן זכויות ונושאים באותן חובות ככלל הציבור. משכך, ישראל לא תעלים עין מהפרות חוק וסדר, ובפרט מצעדים מסוכנים ובלתי אחראיים כמו חציית הגבול לסוריה, גם אם הם נעשים ממניעים של הזדהות או סולידריות.

כלפי חוץ, מומלץ להגדיר באופן חד וברור את גבולות האחריות של מדינת ישראל כלפי הדרוזים מחוץ לשטחה – על מנת להימנע מטעויות עבר, כפי שאירע במקרה הכורדי ובמקרה של צבא דרום לבנון. מדיניות מבוססת ציפיות ריאליות ותחומה היטב תאפשר התנהלות אחראית, מוסרית ויציבה לאורך זמן. נכון תעשה ישראל אם תגבש מדיניות של סיוע שיאפשר לדרוזים להגן על עצמם, אך מבלי להיגרר להתבוססות ישראלית בביצת מלחמת האזרחים בסוריה, באופן שעלול לפגוע באינטרס הביטחוני הרחב של ישראל. כל סיוע ישראלי צריך להיבחן במבחן שירותו את המאזן המושכל של יעדיה האסטרטגיים של ישראל, ובכללם מחויבותה המוסרית-ערכית-היסטורית לדרוזים אזרחי ישראל ולהגנת מיעוטים במרחב. הסיוע לדרוזים צריך להתקיים כשהוא דר

בכפיפה אחת מתואמת עם אינטרסים ביטחוניים חיוניים כמו הבטחת מרחב פירוז אפקטיבי, בלימת טרור, החלשת ההשפעה האיראנית ויצירת מאזן כוחות מול תורכיה וקטר, לצד האינטרסים מול המשטר הסורי.